

ב"ה

פרשת ויגש

אין ויגש אלא תפלה
תנחומא וירא ה.

בתפלת שחרית יהודי מתפלל לא רק עבור עצמו

נוסף על הצד השווה שבכל התפלות, יש בכל תפלה מעלה מיוחדת לגבי שאר שתי התפלות.

...בתפלת מעריב יש מעלה מיוחדת, שפועלת עוד יותר מאשר תפלת הבוקר ותפלת מנחה – אף על פי שעל פי הלכה "תפלת ערבית רשות"^[1], ואילו תפלת הבוקר ותפלת מנחה הם חובה – להיותה התפלה הראשונה במשך היום.

ובהקדים – שאצל בני ישראל הסדר הוא ש"היום הולך אחר הלילה"^[2], והיינו, שהתחלת היום היא מהלילה. וזהו החידוש של תפלת ערבית – שזוהי הפעם הראשונה (התחלה ראשונה) ביום שיהודי בוקע את גשמיות העולם, שבעולם הזה הגשמי יוכלו להתפלל להקב"ה ולפעול על ידי התפלה כל הבקשות שמבקשים בתפלה: מברך השנים ורופא חולים וכיוצא בזה.

ומובן גודל החידוש שבדבר – שהרי העולם קשור עם חוקי הטבע שהטביע הקב"ה בעולם, כמו שכתוב^[3] "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף גו' לא ישבותו", ואף על פי כן, יש בכחו של יהודי, שכאשר מתפלל תפלתו ומבקש צרכיו לפני הקב"ה, הרי הוא פועל היפך הטבע – החל מ"חונן הדעת", ועד לכל הבקשות שבתפלה – שלולי התפלה, מצד הטבע בעצמו, היו באופן אחר, ועל ידי תפלתו משתנה הטבע. וכאמור – ההתחלה ופריצת הדרך בענין זה היא בתפלת מעריב.

ולאחרי כן באה המעלה שבתפלת הבוקר – שלא זו בלבד שהיהודי עצמו מתפלל באריכות, אלא הוא פועל את ענין התפלה בעולם כולו:

תפלת מעריב - עיקרה עבודת ישראל, ואילו שאר הענינים הם בקיצור נמרץ, ואילו בתפלת הבוקר - ישנה כל האריכות שב"פסוקי דזמרה", שתוכנם, שכל העולם מתפלל ומזמר ומשורר להקב"ה, ועד שכבר בהתחלת התפלה, "הודו לה' קראו בשמו", אומרים מיד: "הודיעו בעמים עלילותיו"; ואילו כאשר יהודי מגיע כבר לתפלה שלו - הנה תפלת שמונה עשרה היא החלק הקטן בכמות לגבי אריכות התפלה לפני זה.

...ונמצא, שבתפלת הבוקר נפעלת חובת האדם - שהרי הנשמה ירדה למטה בכדי לפעול על העולם שהעולם יתפלל להקב"ה, שעל ידי זה נעשה העולם משכן ומקדש לו ית', בדוגמת המשכן ובית המקדש - "משכן דאיקרי מקדש ומקדש דאיקרי משכן"^[4] - עליו נאמר^[5] "ושכנתי בתוכם". ולאחרי כן ישנו החידוש של תפלת המנחה: איתא בספרי מוסר ובארוכה בספרי חסידות^[6], בביאור מאמר רבותינו ז"ל^[7] "לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שאפילו אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה", שהחידוש של תפלת מנחה הוא להיותה באמצע היום, כאשר האדם נמצא עדיין בעיצומו של הלהט של עבודת היום.

- תפלת מעריב היא לאחרי סיום עבודת היום, כאשר אינו עוסק עוד בעניני העולם, ונמצא בארבע אמותיו; ותפלת הבוקר היא קודם שיוצא לעסוק בעניני העולם, שהרי הדין הוא שקודם התפלה אסור לעסוק בעניני העולם^[8], אלא יש להתחיל את היום בעבודת התפלה.

וכיון שכן, הרי מובן שעדיין לא פעל בעצמו חידוש גדול שיוכל לעמוד "כעבדא קמי מרי" ולהתפלל לפני הקב"ה - כי, תפלת ערבית היא לאחרי שנסתיימה עבודת היום, ותפלת הבוקר היא לפני שהתחילה עבודת היום, כך, שעבודת היום בשלושים ותשע מלאכות דעובדין דחול, אינה מבלבלת לתפלות אלו.

ואילו תפלת מנחה, תפלת הצהריים, זמנה באמצע היום - סתם יום, שאינו יום השבת או ימים טובים, שהם מועטים בכמות, אלא ששת ימי המעשה, שבהם צריכה להיות ההתעסקות "בכל אשר תעשה"^[9], כדברי המכילתא^[10] ש"ז מצות עשה", שאז מתעסקים בעניני העולם, כל אחד לפי מצבו ומעמדו, ובאמצע, מביט בשעון ורואה שעכשיו יש מנין בבית הכנסת ועליו להתפלל מנחה בציבור, ואז מנתק את עצמו מכל עסקיו והולך לבית הכנסת כדי להתפלל להקב"ה בציבור, ולאחרי תפלת המנחה חוזר לעבודה של ששת ימי המעשה.

וזהו החידוש שבתפלת מנחה לגבי תפלת מעריב וגם לגבי תפלת הבוקר - שיהודי יכול להיות לומד תורה ומקיים מצוות ועוסק בעבודת התפלה, ולעשות כל ענינים אלו בשלימות, וגם כאשר נמצא באמצע העבודה בעניני העולם, הרי הוא מפסיק באמצע ומתפלל באופן כמו שלא היתה אצלו עבודה קודם לזה ולאחרי זה, -

ואדרבה: העבודה שמקודם לכן התייגע בעבודה מוסיפה אצלו בתפלה, דכיון שראה בעבודתו השגחה פרטית כו', אזי תפלתו היא מעומק הלב יותר, ומגעת למעלה מעלה, וממשכת ברכת ה' עד למטה מטה –

ולאידך, אין זה מנתק אותו לגמרי מהעולם, אלא לאחרי התפלה בכחו לחזור ולעסוק בעניני העולם, ובאופן שיהיה ניכר שעושה זאת יהודי שכבר התפלל מנחה, ונמצא במעמד ומצב נעלה יותר מכמו שהי' קודם שהתפלל תפלתו.

קטע משיחת י"ט כסלו, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ התשכ"ז חוברת א' ע' 10.

[\[1\]](#) ברכות ד, ב. כז, ב. רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ו. טור או"ח ר"ס רלה. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ו ס"ב.

[\[2\]](#) חולין פג, סע"א. וש"נ.

[\[3\]](#) נח ח, כב.

[\[4\]](#) עירובין ב, א. וש"נ.

[\[5\]](#) תרומה כה, ח.

[\[6\]](#) ראה אוה"ת נ"ך מלכים-א ס"ע עא ואילך. וש"נ. סה"מ תרצ"א ס"ע ריא. וש"נ.

[\[7\]](#) ברכות ו, ב.

[\[8\]](#) שם יד, א.

[\[9\]](#) פ' ראה טו, יח.

[\[10\]](#) הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועם פ' וישב, ובס' מנחה בלולה. וראה לקו"ש חי"ז ע' 245 הערה 20. וש"נ.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחי
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה